

Historie pivovaru v Karviné

Karvina Brewery History

MILAN STAREC

Dej Bůh štěstí s. r. o., Českobrodská čp. 17, 281 63 Kostelec nad Černými lesy

e-mail: kvetak@pivovarkostelec.cz

Starec, M.: Historie pivovaru v Karviné. Kvasny Prum. 56, č. 7–8, s. 306–312.

První písemná zmínka o Karviné pochází z roku 1305 a dějiny panství jsou úzce spjaty s rody Karvinských z Karviné a Laryšů (později Larisch a Larisch-Mönnich). Z 16. století se dochovala první písemná zmínka o panském pivovaru. Původní pivovar byl umístěn u starého karvinského zámku a jeho produkce dosahovala až 850 hl piva ročně. S rozmachem těžby uhlí docházelo k rapidnímu zvyšování výroby piva a původní pivovar již nestačil. V roce 1860 byl vystavěn pivovar nový. Ve své době patřil k nejmodernějším pivovarským provozům. Roční výstav se na počátku 60. let 19. století pohyboval kolem 6000 hl a neustále stoupal, v 70. letech se ustálil na objemu kolem 30 000 hl. Na konci 19. století byla přistavěna další sklepní oddělení, byla vystavěna nová kotelná a byly instalovány čpavkové kompresory pro umělé chlazení. V roce 1900 proběhla výstavba nové varny a hvozdu. Před příchodem první světové války dosáhl výstav 120 000 hl. Na počátku 20. let 20. století došlo v rámci rekonstrukce ke zvýšení varu na 150 hl. Také sladovna byla rozšířena a vyráběla 3000 tun sladu za sezonu. V roce 1938 připadla Karviná Polsku a v roce 1939 Německu. V té době bylo řízení karvinského pivovaru spojeno se jménem známého českého pivovarského odborníka R. Tilleho. V průběhu války klesla vzhledem k nedostatku surovin kvantita i kvalita vyráběného piva. Po válce byl pivovar v Karviné na základě Benešova dekrety konfiskován. R. Tille se v té době spolupodílel na národní správě pivovaru. Po roce 1948 byl pivovar zařazen pod Moravsko-slezské pivovary, n. p. a R. Tille byl nucen z pivovaru odejít. V té době se začaly v pivovare objevovat trhliny. V roce 1953 byl pivovar poddolován, výroba byla ukončena, technologické celky byly rozebrány a zbytek pivovaru se propadl o 30 m. Prostor, na kterém pivovar stával, je dnes pod hladinou odkalovací nádrže dolu Darkov. Zrušení pivovaru v Karviné bylo jedním z podstatných impulzů pro výstavbu nového pivovaru v Nošovicích.

Starec, M.: Karvina brewery history. Kvasny Prum. 56, No. 7–8, p. 306–312.

The first written record of the town of Karviná is from 1305 and the history of the estate was closely connected with the local Karvinský of Karviná and Laryš dynasties (later Larisch and Larisch-Mönnich). The first written mention of the manor brewery is from the 16th century. The original brewery was located next to the old Karviná castle and its yearly beer output reached 850 hl. The boom in coal mining was accompanied by a fast increase in beer production, with which the original brewery could not cope. A new brewery, built in 1860, belonged to the most modern brewery establishments. The yearly beer output at the beginning of the 60 s of the 19th century was around 6000 hl and kept increasing, reaching some 30 000 hl in the 70 s. Two new cellars and a new boiler room were built and ammonia compressors for artificial cooling were installed at the end of the 19th century, and a new brewhouse and kilns were built in 1900. The beer output before World War I reached 120 000 hl and another reconstruction in the 20 s of the 20th century increased the brew size to 150 hl. The malthouse was also extended and its seasonal malt output was 3000 tons. In 1938 Karviná became part of Poland and in 1939 it passed to Germany. The brewery was at that time under the management of a well-known Czech brewery expert R. Tille. During World War II the output and quality of the produced beer dropped because of the shortage of raw materials. After the war the brewery was confiscated based on the Beneš decrees. During this period R. Tille participated in the "national management" of the brewery. After 1948 the brewery became part of the Moravian-Silesian Breweries, National Enterprise and R. Tille had to leave. At this time cracks started to appear in the brewery buildings. In 1953 the brewery was undermined, beer production was stopped, machinery was dismantled and the rests of the brewery sank by 30 m. The former premises of the brewery are at present on the bottom of the settling pit of the Darkov mine. The liquidation of the Karviná brewery was one of the decisive impetuses for the building of a new brewery in Nošovice.

Starec, M.: Die Geschichte der Brauerei in Karviná. Kvasny Prum. 56, Nr. 7–8, S. 306–312.

Die erste schriftliche Erwähnung über die Stadt Karviná stammt aus dem Jahre 1305, die Geschichte der Adelsherrschaft ist sehr eng mit den Edelstämmen Karvinský z Karviné und Larisch (später Larisch und Larisch-Mönnich) verbunden. Aus dem 16. Jahrhundert stammt die erste schriftliche Erwähnung über die Herrschaft Brauerei in Karviná. Die ursprüngliche Brauerei wurde beim alten Schloss in Karviná mit dem jährlichen Ausstoß bis zum 850 hl. Mit der Entwicklung der Kohलगewinnung nahm der Bierbedarf sehr schnell zu und die alte Brauerei reichte nicht mehr. Im Jahre 1860 wurde eine neue Brauerei gebaut, diese Brauerei gehörte damals zu den modernsten Betrieben. Am Anfang der sechzigsten Jahre des 19. Jahrhunderts wurde der jährliche Ausstoß etwa 6 000 hl und nahm ständig zu, in den siebenzig Jahren wurde etwa 30 000 hl. Zum Schluss des 19. Jahrhunderts wurden eine weitere Lagerkellerabteilungen, ein Kesselhaus zugebaut, und eine neue Ammoniakverdichter zur Kühlung installiert. Vor dem ersten Weltkrieg wurde der Bierausstoß 120 000 hl pro Jahr. Am Anfang von zwanzigsten Jahren des 20. Jahrhunderts wurde das Sudhaus im Rahmen einer Rekonstruktion auf die Leistung 150 hl/Sud und die Kapazität der Mälzerei auf 3 000 Tonnen/Saison erhöht. Im Jahre 1938 ist die Stadt Karviná ein Teil von Polen und im 1939 Teil von Deutschland geworden. Im diesen Zeitraum wurde die Leitung der Brauerei in den Händen des bekannten tschechischen Braumeisters R. Tille. Durch Knappheit von Rohstoffen während des II. Weltkrieges nahm die Produktion und die Qualität ab. Auf Grund von Beneš Dekrets nach dem II. Weltkrieg wurde die Brauerei nationalisiert, Braumeister Tille war Mitglied der Volksleitung von Brauerei. Nach der Wende im 1948 ist Brauerei Karviná ein Teil von Mährische-Silesische Brauereien VEB geworden und Herr Tille musste seine Tätigkeit in dieser Brauerei aufhören. In diesem Zeitraum durch die Kohलगewinnung wurden die ersten Spalten an den Wänden erschienen, im Jahre 1953 wurde die Brauerei unterbaut und die Bierproduktion musste eingestellt werden. Danach wurden die Braumaschinen demontiert und ein Rest von Brauereigebäuden wurde rund um 30 Meter tiefer versunken. Der damalige Ort der Brauerei Karviná ist heute unter dem Spiegel des Abklärgefäßes der Schacht Darkov. Die Aufhebung der Bierbrauerei Karviná wurde ein Impuls für den Neubau der Brauerei Nošovice.

Klíčová slova: Karviná, pivovar, historie

HISTORICKÉ MEZNÍKY A MILNÍKY V DĚJINÁCH KARVINÉ

V soupisu desátek vratislavského biskupství je prvně Karviná (*pro zjednodušení bude v dalším textu používán název Karviná s jed-*

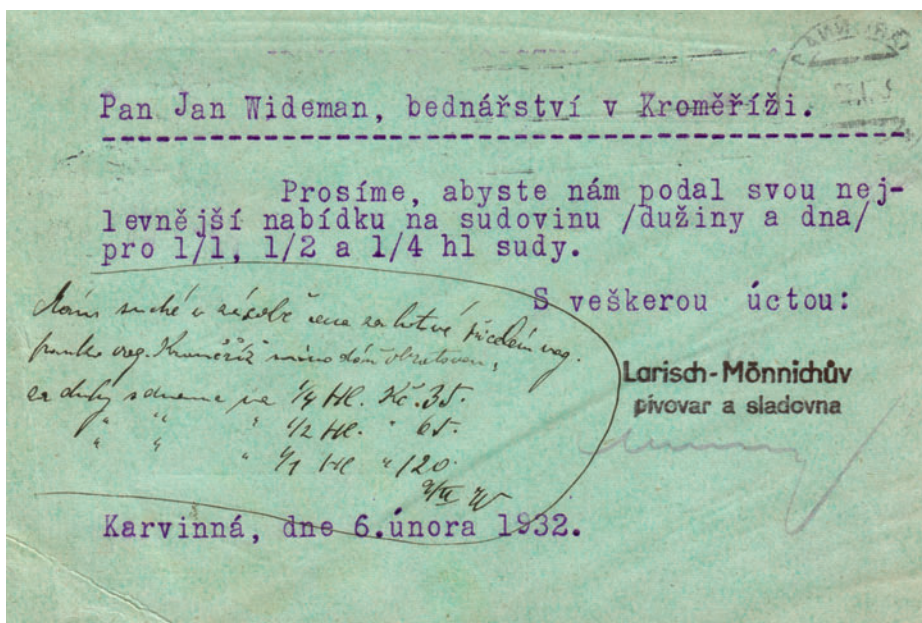
ním n) zmíněna roku 1305 jako příslušenství těšínského vévodství. Zároveň je někdy označována jako Arnoldsdorf, prvně roku 1331. Roku 1419 nabyt Karvinou jako léno Mikuláš Stopák Kička z Dolního od těšínského vévody Boleslava I. a Karviná se stala samostatným statkem. Mikuláš Stopák přijal dle svého léna přívlastek Karvinský z Karviné a zřejmě to byl právě on, kdo v Karviné vybudoval tvrz prvně

opisovanou roku 1461. Před rokem 1570 získali Karvinou hornoslezští Laryšové ze Lhoty a ti z ní vytvořili centrum malého panství. Roku 1591 nechal Bedřich Laryš přestavět tvrz na zámek, což zvětšil na pamětní desce s nápisem a erbem na zámecké budově. Samostatnost panství byla jedním ze základních předpokladů vzniku panského pivovaru. Na konci 16. století vlastnil panství Jindřich La-

ryš ze Lhoty a k panství Karviná patřily také vsi Solca, Stonava a Albrechtice. Roku 1654 obdrželi Laryšové titul svobodných pánů a roku 1748 titul hraběcí. V rámci společenského růstu a dobové módy si Laryšové germanizovali jméno na Larisch. Zcela zásadním mezníkem pro rod Laryšů ze Lhoty byl objev ložiska uhlí Janem Erdmanem Florianem Larischem v roce 1776, což byl nejenom ne-skutečný zdroj kapitálu, v určitém časovém odstupu, ale z hlediska našeho zájmu také ohromný příliv žiznivých horníků. To neberme jako frázi, ale jako zcela abnormální nárůst obyvatelstva. Jestliže na jiných panstvích rostl počet obyvatel o stovky za desetiletí v průběhu průmyslové revoluce, tak zde to bylo o desetitisíce. Z toho také plynuly nároky na psychické a fyzické uspokojení a uklidnění po nesmírně náročné práci v dole. A jak jinak než v nálevně. Roku 1791 se v rámci dalšího sdružování kapitálu spojily dva bohaté rody, a to konkrétně osobami Jana Josefa Antonína Larische s Annou Marií Teklou z Mönnichu. Tím vznikl významný přídomek Larisch-Mönnich. Jejich sídlo v Karviné s malým zámekem (v 17. století barokně a v 18. století klasicistně upraveným) jim již přestalo vyhovovat a za nové sídlo si vybrali zámek ve Fryštátu. Larisch-Mönnichové se hospodářsky velmi rychle vzmáhali a v roce 1873 si vystavěli velmi honosnou aristokratickou rezidenci v nedaleké Solci [1,2,3]. Starý karvinský zámek zcela ztratil svou rezidenční funkci a sloužil jen jako sídlo hospodářské správy. Dříve se okolí starého karvinského zámku nazývalo Dolní dvůr. Právě jeho součástí byl i původní panský pivovar. Larisch-Mönnichové úspěšně podnikali a rozšiřovali svá panství. Na konci 19. století k jejich panství přibyl nedaleký zámek Ráj s přílehlými statky. Zásadní rozmach těžby uhlí začal až v polovině 19. století, což přesně kopíruje i zásadní rozvoj karvinského pivovaru, a to především jeho růst po roce 1860 (viz dále). V roce 1908 byla Karviná povýšena na městys a roku 1923 na město. V podstatě internacionální Larisch-Mönnichové přišli o všechny své statky po druhé světové válce na základě Benešových dekretů. V 50. letech 20. století byla stará Karviná a Solca zcela asanována a zůstaly jen odkalovací jámy, haldy hlíny a důlní propady. Propady více jak 30 metrů jsou svou hloubkou zcela unikátní a je to dáno velkou mocností zdejších uhelných slojí [4-10].

PRVNÍ ZMÍNKY O PIVOVARU

Karviná, jakožto sídlo malého panství, byla v 16. století malou vesnicí s několika desítkami domků, pěstoval se zde především hrách a čočka. Ječmen jen pro potřebu panského pivovaru, žito na mouku a k pálení kořalky. To byla první zmínka o karvinském panském pivovaru, který byl nepřímo zmíněn jako součást panského dvora karvinských Larischů i v dalších materiálech [11]. Bohužel bez bližší datace či jiného popisu. Následná zmínka o vaření piva v Karviné pochází až z počátku 18. století, kdy měl pivovar produkovat ročně cca 850 hl piva [12]. Na počátku 19. století byl karvinský panský pivovar opsán v topografii Reginalda Kneifela [13]. Stručný popis pivovaru v Karviné se dochoval ze 40. let 19. století [14]. Jednalo se tehdy o malý ruční provoz, jenž stával v přímé blízkosti starého Karvinského zámku, a proto nebylo možné jeho další rozšiřování. Roční produkce

Objednávka z roku 1932 (soukromá sbírka Milana Starce)

činila přibližně stále 850 hl piva při spotřebě 625 měřic ječmene, 5 centýřů chmele, 600 měřic kamenného uhlí a 6 sáhů dřeva. Pivovar obsluhovali dva dělníci. Byla to podlouhlá přízemní budova na jednom konci s krátkým pravoúhlým křídlem s dvěma úrovněmi střech [15], zřejmě pivovar a sladovna. To se již asi nepodaří zjistit. Objekt starého pivovaru měl být zbourán roku 1934 [16], nicméně na mapě z roku 1938 byl ještě zobrazen a fotografie budov starého pivovaru uložené v karvinském archivu jsou datovány rokem 1942 [17]. Jisté je, že dnes už zcela určitě nestojí. Nesl čísla 42, 71 a naposledy 233. Půdorys pivovaru na císařském otisku stabilního katastru z roku 1836 se shoduje s půdorysem pivovaru v letech 1840–1860, kdy máme vaření piva v tomto objektu potvrzeno a můžeme proto předpokládat, že je to původní lokace karvinského panského pivovaru. Renesanční původ budovy však již bez stavebního průzkumu nezjistíme [18].

VZNIK NOVÉHO PIVOVARU A JEHO PRUDKÝ ROZVOJ

Dobrá kvalita piva a především neustále se zvyšující píliv nových horníků si v brzké době vyžádal zcela nový průmyslový pivovar někde mimo rapidně se zvětšující průmyslovou aglomeraci. Místo bylo vybráno na samém pokraji staré Karviné na druhém břehu Karvinského potoka směrem na Solcu. Jedním z hlavních kritérií výběru byla vhodná voda pro pivovarské účely a v dostatečném množství. Stavba nového pivovaru byla zahájena v polovině padesátých let devatenáctého století a do provozu byl spuštěn v roce 1860.

Z dobových inzerátů a hrdé korespondence jeho excelence Jana hraběte Larisch-Mönnicha můžeme částečně proniknout do zákulisí novotou vonících pivovarských provozů [19]. Citujme: „Pivovar byl v letech 1859–1860 nově vystavěn, vybaven po vzoru nejpokrokovějších pivovarů a do konce roku 1860 byl uveden do provozu. Mezi nejzákladnější a nejnákladnější technologické součásti pivovaru bylo možno zahrnout: parní kotel, parní stroj o výkonu 7 koňských sil, dva karbovací

stroje, dvě mladinová čerpadla, dvě rmutová čerpadla, šrotovník, výtah na slad, čističku sladu, soustruh na sudovinu, dvě měděné varní pánve každá o varu 103 vědra, dvě dřevěné vystírací kádě s karbovacími stroji, dvě dřevěné scezovací kádě, 46 společných kádí o objemu 51 a 52 věder, jeden pivní sklep na 14 000 věder piva, čtyři sladovnická humna o celkové ploše 215 čtverečných sáhů a dva dvojité anglické hvozdy“ (pozn.: V případě duté míry vědro se s největší pravděpodobností jedná o tzv. moravské vědro o objemu 56,59 litru. Vzhledem k faktu, že se mi tento údaj nepodařilo s naprostou jistotou ověřit, tak vědra nepřepočítávám).

V roce 1868 byla kapacita ležáckých sklepů zvýšena na 24 000 věder piva a plocha humen byla rozšířena na účtyhodných 350 čtverečných sáhů.

Ukázky etiket (soukromá sbírka Miroslava Hrušeje)

Na pohlednici z přelomu 19. a 20. století je zachycen karvinský pivovar v plném rozpuku. V popředí kotelná s komínem. V pozadí zleva sladovna, hvozdy, varna a chladicí štoky. (SOKA Karviná, Sbírka obrazového materiálu, fotografie a fotonegativů, nezprac.)

Roku 1870 byla rekonstruována varna a jeden z hvozďů dle nejnovějších trendů své doby. Byl instalován druhý parní kotel, druhý parní stroj o výkonu sedmi koňských sil a vodní čerpadlo. Varna byla zcela přebudována na klasickou čtyřnádobovou garnituru o objemu 150 věder – cca 85 hl (vystírací kád, scezovací kád, mladinová pánev a rmutovací kotel, dále byla opsány vystěradlo a chmelový cíz). Mladina byla čerpána parní pumpou na chladicí štoky. Na spilce bylo 73 kádí po 50 vědrech. Spilka byla ve stejné hloubce jako sklepy. Potrubí byla měděná a olovená. Roční výstav se na počátku 60. let 19. století pohyboval kolem 6000 hl a neustále stoupal, v 70. letech se ustálil na objemu kolem 30 000 hl. K výrobě se používal zásadně žatecký chmel, ječmen buď z Hané či ze Slezska a voda z vlastních zdrojů pro pivovarské účely naprosto ojedinělá (pozn.: ojedinělá dle níže uvedené citace. Rozbor vody se však nedochoval a tak můžeme polemizovat o skutečném složení vody a reklamním popisu). Pivo bylo distribuováno do Slezska, Uher, Haliče, Moravu a i do vzdálenějších destinací. Kvalita byla neustále kontrolována a zvyšována, a to především z důvodu konkurenčních tlaků a dobrého jména piva jeho excelence hraběte Larisch-Mönnicha [19].

Na konci 19. století byla přistavěna další sklepní oddělení, chvalně známou firmou Ringhoffer byla vystavěna nová kotelná a byly instalovány čpavkové kompresory pro umělé chlazení (plány nesou datum 1893) [20]. Dle plánů z roku 1900 proběhla výstavba nové varny a hvozďů opět firmou Ringhoffer. Byla vystavěna zcela nová čtyřnádobová varna o varu 120 hl [21], ke dvěma stávajícím chladicím štokům byly přidány další dva a byly přistavěny nové spilky, s již rovnými stropy, a lednice. Pivo kvasilo v nových 20 otevřených betonových kádích se jmenovitým objemem 180 hl a spilka byla dále vybavena kvasničkárnou a sušárnou kvasnic. Nejednalo o přestavbu varny, ale o zcela novou přístavbu k objektu původní varny. Hraběcí pivovar byl rekonstruován a modernizován dle tehdejších nejmodernějších trendů a zcela právem ho můžeme řadit k nejmodernějším pivovarům tehdejší monarchie.

Na přelomu 19. a 20. století pivovar zaměstnával okolo 100 zaměstnanců a provoz byl nepřetržitý na dvě směny (od šesti do šesti a od šesti do šesti). Jenom o nedělích a ostatních svátcích se pracovalo dopoledne. Larisch-Mönnichova nemocenská pokladna se starala o všechny své zaměstnance. V 80. letech 19. století výstav vlivem rozsáhlých modernizací neustále rostl a na přelomu 19. a 20. století překročil stotisícovou hranici. Pro představu uvádím, že na počátku 20. století to byl největší pivovar v tehdejší Rakouské Slezsku (daleko v závěsu za ním byly Právořický pivovar v Opavě a Arcivévodský pivovar v Těšíně), na Moravě byl větší jen I. Brněnský akciový pivovar a sladovna v Brně a Akciový pivovar v Přerově byl na shodné úrovni s Karvinou, v Čechách byly větší jen Schwarzenberský pivovar v Protivíně, První pražský měšťanský pivovar v Holešovicích,

Akciový pivovar na Smíchově, Akciový pivovar v Plzni, Měšťanský pivovar v Plzni, Prior v Plzni a pivovar v současných Vratislavcích. Tou dobou bylo v činnosti téměř 800 pivovarů v Čechách, na Moravě a v Rakouském Slezsku! Velkou postavou Karvinského pivovaru byl bezesporu sládek Josef Milde, který zastával svou funkci účtyhodných 25 let zrovna v období intenzivního rozmachu od roku 1884 do roku 1909, kdy zde svůj životní příběh ukončil. Za Rakousko-Uherska se pivovar nazýval Graf Larisch-Mönniche Brauerei, Karwin, Oesterr. Schleisien [16,22,23].

PIVOVAR OD POČÁTKU 20. STOLETÍ DO ZÁČÁTKU 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

Roku 1900 byl v Přívoze otevřen sklad karvinského piva pro Ostravsko a roku 1904 byl sklad se stáčírnou zřízen přímo v Moravské Ostravě při parní továrně na výrobu umělého ledu [24].

Před příchodem první světové války se výstav vyšplhal k účtyhodným 120 000 hl. Povedlo se to v účetním roce 1911/12, který byl unikátním ve výrobě a exportu piva v rámci „naš“ části monarchie. Pivovar dával práci již 161 zaměstnancům. Válka znamenala naprostý nedostatek základních surovin a jejich přidělový systém, vaření piva z náhradních škrobnatých surovin a omezení samotného prodeje piva v hostincích. Ve všední dny se smělo pivo prodávat večer od 19.00 do 22.00 a v neděli od 16.00 do 22.00. Maximálně však dvě velká piva na osobu. V účetním roce 1916/17 klesla produkce piva vlivem válečných restrikcí pod 5000 hl, což byla práce na 14 dnů předválečného stavu! V letech 1910–1919 zastával místo pana starého Antonína Svobody, který svou sládkovskou pouť v čerstvě vzniklé republice zakončil [25].

Vzápětí po ukončení války a vzniku Československa se pivovar rychle vzpamatoval z válečných útrap a již v sezoně 1920/21 vystavil více než 100 000 hl. Bezesporu díky možnostem internacionálního hraběte Jana Larisch-Mönnicha, doktora práv, který uměl

Původní vrchnostenský karvinský pivovar dlouho po svém zrušení v roce 1942. (SOKA Karviná, Sbírka obrazového materiálu, fotografie a fotonegativů, inv. č.: 934)

moc dobře řídit toky peněz mezi jeho továrnami a doly. Z dalších zásadních rekonstrukcí víme o zvýšení varu na 150 hl vyražené mladiny na počátku 20. let 20. století a další navýšení varu na 180 hl na konci 20. let 20. století. To evidentně znamenalo instalaci nové varny, což se nepodařilo ověřit a blíže specifikovat. Nejobjemnější společné kádě pojmuly až 200 hl zakvašené mladiny. V katalogu německé firmy Rostock & Baerlocher G.m.b.H. je k roku 1923 v referenčních pracích uvedeno, že karvinský pivovar disponoval deseti železobetonovými společnými káděmi o jmenovitém obsahu 212 hl a o dalších se uvažovalo. Podle plánů z roku 1922 byla přistavěna k původní sladovně další sladovnická část a takto rozšířená klasická humnová sladovna měla neuvěřitelnou kapacitu 3000 tun sladu za sezonu, obsahovala pět pater ječných či sladových púd (tři pudy o nosnosti 250 kg/m² a dvě pudy o nosnosti 750 kg/m²), všechna doprava na sladovně byla pneumatická a na namáčení ječmene se využívaly čtyři kónické ocelové náduvníky. Na svou dobu velmi pokrokové. Přestavbu sladovny provedla firma zednického mistra Ing. Eugena Fuldý z Těšína [26]. Do pivovaru vedla železniční vlečka a byl zaveden telefon. Měl číslo 4. I z tohoto nízkého čísla můžeme usuzovat důležitost tohoto potravinářského kolosu [27]. Výroba se neustále zvyšovala až do období 1930/31, kdy pivovar dosáhl svého předdruhoválečného maxima 150 000 hl svařeného piva. Pivní lahve byly foukány ve vlastní hraběcí sklárně na Žabkově. Po epizodních sládcích Adolfu Czempelovi a Bohdanu Kaufmannovi byl u vzestupu pivovaru další dlouholetý sládek Vladimír Pláček, který vedl výrobu od roku 1924 do roku 1937. Hospodářská krize se dotkla závodu dosti citelně, a to zřejmě v souvislosti právě s doly a nezaměstnanými horníky. Výstav klesal až na 50 000 hl roční produkce, nicméně i přes ne zcela příznivou situaci proběhla v letech 1935–1938 rekonstrukce umělého čpavkového chlazení. Původní čpavkové kompresory o výkonu 80 000 a 150 000 kalorií za hodinu byly nahrazeny jedním výkonným kompresorem s výkonem 300 000 kalorií za hodinu a byla přistavěna kotelná. Strojové vybavení zařídila Akciová společnost dříve Škodovy závody v Plzni [28].

Za první republiky nesl pivovar tři jazykové mutace svého názvu: Pivovar Karvinná, Karwinner Brauerei a Karwiński Browar. Zajímavé srovnání z roku 1935 přinesla tabulka podílu výčepních piv a ležáků našich pivovarů. Karvinský pivovar jako jeden z mála měl vyšší podíl výroby ležáku nad pivem výčepním (65:35). Pozoruhodné, že již tak brzy po hospodářské krizi byla zřejmě životní úroveň horníků dobrá.

RUDOLF TILLE A PIVOVAR V LETECH 1938–1948

Období polské a německé okupace, válečné události, konec války, konec demokracie až konec pivovaru samotného byl barvitě zachycen v pamětech Pana sládky Ing. Rudolfa Tille [29]. Pan Tille byl rozhodujícím garantem kvality karvinského piva, velký vlastenec, jenž nejraději chodil v sokolském kroji, Pan sládek opravdu s velkým P, který si zaslouží několik vět ve spojitosti s Karvinským velkopivovarem.

Rudolf Tille se narodil roku 1892 v pivovarské rodině. Během učení si prošel, jak bylo

Bourání karvinského pivovaru 1958. SOkA Karviná, (SOkA Karviná, Sbírka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, inv. č. 759)

kdysi zvykem, celý provoz pivovaru, tzv. kolečko. Věnoval se vědecké činnosti, působil ve vícero pivovarech a zažil mnoho režimů či lépe státních útvarů. Začínal v Březnici, dále pracoval v Pětikostelí, Nitře, Brně, Jagodině, Ratiboři, Karvině a Chebu. Dožil se úctyhodných 106 let. Bezesporu to bylo dáno kvalitou piva, které vyráběl. Jestli právě Karvinského se už asi nedozvíme.

Rudolf Tille nastoupil do Karviné 1. 1. 1938. Tou dobou se postupně navyšoval výstav po překonání hospodářské krize počátku 30. let (1937 – 87 234 hl). Největšími odbytišti byly železářny v Trinci a Vítkovicích. Sklady měl pivovar v Čadci, Žilině, Sučaněch, Ružomberku, Popradu, Jablunkově, Těrlicku, Vendryni, Českém Těšíně, Bohumíně, Dětmarovcích, Orlově a Ostravě. Politická situace byla vyhrčená a pivovar se zásobil množstvím chmele a ječmene. Zvyšoval se obbyt lahvového piva a stěžením úkolem nového sládky bylo vybudovat novou lahvovnu. Ten po svých zkušenostech a po konzultacích s kolegy objednal myčku a plnič i s dopravníky od firmy Seitz-Kreuznach, zátkaovačku na aluminiové uzávěry od švédské firmy Alka-Linköping, etiketovačku od dánské firmy Maskinfabrik Kodaň a pasteur od německé firmy Ankers-Hamburg s celkovou kapacitou 3600 lahví/hodinu.

10. 10. 1938 začala polská okupace, vedoucí místa v pivovaru obsadili Poláci, ředitelem se stal pan Bielewicz, pracovníci české národnosti byli vyháněni do vnitrozemí a zůstal jen hrabě Larisch a ředitel Tille jako uznávaný odborník a Larischův oblíbenec. Začaly národnostní třenice, udávání a pivovar pocítil citelnou ztrátu tradičních trhů ve Vítkovických železárnách, Ostravě a na Slovensku. Tuto újmu se snažili řešit novými odbytišti v katovickém, bílském a skočovském kraji. Velkopřemyslník JUDr. Jan hrabě Larisch-Mönnich si po zaboru Karviné vymohl povolení ku svařování piva 10% a 12%, což bylo pro polský trh naprostá novinka, protože v Polsku se vařila maximálně 3% a 4% piva. V této době to bylo jediné pivo na trhu výše uvedené síly

a došlo velké obliby. Velký podíl na tomto úspěchu mělo i dobré jméno karvinského piva. V polských hlavách vznikla i nová reklamní kampaň napodobující Plzeňský Prazdroj v názvu piva jako „Prazdrój Karwiński“. Taktéž došlo ke zprovoznění nové lahvovny a karvinské pivo vydrželo více jak rok bez újmy kvality. Úžasný pokrok na svou dobu. Do technologie Poláci nezasahovali a samotný provoz byl v podstatě narušen jen minimálně. Pivovar se nazýval: Browar i słodownia Dr. Jan Hr. Larisch-Mönnicha w Karwinie.

1. 9. 1939 začala německá okupace a situace se opakovala. Poláky vystřídali Němci a zůstal jen internacionální hrabě Larisch a ředitel Tille. Mluvíme samozřejmě o vedoucích funkcích. Dělnické funkce nebyly všechny vystřídány. Tlaky na vystřídání pana ředitele byly velmi silné, ale prozíratelnost pana Larische ho vždy zachránila. Místo vaření piva se udávalo, převlékaly se kabáty, nad pivovarem často hořela obloha a ač byl nedostatek všeho, sládek Tille se držel hesla Londýna: „Udržte závody v provozu.“ Během druhé světové války bylo nařízeno vařit 3% pivo a sládek po zkušenostech z první světové války zavedl nový způsob výroby. Na svou dobu a ve svém okolí zcela ojedinělý. Vzhledem k degeneraci kvasnic při kvašení nízkostupňových piv sládek vařil pivo 9%, které ředil vodou až po zakroužkování. Tím se kvasnice šetřily, postup vyžadoval precizní provedení a díky vlastní propagační stanici nebyl problém kvasnice obměňovat. Trochu to vzdáleně připomíná tzv. HGB – High Gravity Brewing, ale tehdy to byla technologická nutnost. Takto připravené pivo bylo osvěžující a pěnílo. Na rozdíl od velkého množství ostatních piv, které měly velké problémy s kvalitou a za sládkem Tillem si sládky z jiných pivovarů jezdili pro rady [29]. Asi nemohlo vyběžet k dalšímu napití, nicméně, co lidem zbývalo. Vlivem druhé světové války přišel pivovar o své tradiční odbytiště, jakými byla Ostrava, Vítkovice a sklady na Slovensku. Přesto bylo roku 1943 vystaveno více jak 150 000 hl 3% „piva“ pro Těšínsko a německé vojáky. Pivovar se jmenoval: Graf Larisch-Mönniche Bierbrauerei und Malzfabrik.

2. 5. 1945 skončila pro Karvinou válka. Larischové prchli do západočeské Valče. Ostatní z vedení larischovských statků byli odsunuti. Prozíravý hrabě již při prvních porážkách německé armády na sovětské půdě říkal: „Já s tím počítám, že mi doly zestátnějí, ale snad mi ten pivovar nechají. Zařídil jsem, aby se pod pivovarem nerubalo, aby pivovar stál na sloupu.“ Nicméně kdyby přeci jen musel být pivovar podkopán, tak měl hrabě políčeno na válkou uzavřený pivovar v Těšíně. Pivovar byl konfiskován na základě Benešova dekretu 108/45.

5. 5. 1945 byla nastolena vojenská správa, rozsáhlé latifundie bývalého majitele dostaly nového správce ing. Poskera a ten jmenoval ředitelem pivovaru Rudolfa Tille.

Válkou pivovar nepřišel jenom o odbytiště, ale také o 4 pivní chlazené vagóny, většinu transportních sudů, 9 nákladních aut, 5 párů koní a mnoho dalších nezbytných věcí. Zcela nepostradatelné transportní sudy byly postupně získány z bednáren v Bánské Štiavnici a Hluboké. Vozový park se podařilo doplnit např. Tatrou 111 či dalšími nákladními auty získanými v rámci programu UNRRA a od roku 1947 se situace v pivovaru v podstatě stabilizovala. Po válce nastávaly často i případy, že si odběratelé museli jezdit do pivov-

varu sami se svými sudy, počkat na umytí a naplnění.

Tille byl rozhodnutím ONV jmenován národním správcem, karvinské doly nezávisle na ONV jmenovaly své tři správce a současně byla ministerstvem výživy jmenována trojčlenná národní správa v čele s Ing. Tille. Zmatek nad zmatek. Nakonec se pivovar stal součástí československých pivovarů pod národní správou a zůstal pod národní správou téměř do konce roku 1948. V létě 1947 zjistil ředitel Tille závažné trhliny na jedné 300 hl společné kádi. Po konzultacích s ředitelem karvinských dolů se dozvěděl, že se rozpadá „Larischův“ sloup pod pivovarem a že do 5 let padne i pivovar [29].

28. 2. 1948 začala komunistická okupace, kterou již karvinský pivovar nepřežil [30]. Vzniklo seskupení Moravsko-slezské pivovary, n.p., se sídlem v Ostravě a začleněnými pivovary Ostrava, Opava, Karviná, Bílovec, Vítkov, Loučka, Vsetín, Hukvaldy s celkovým počtem 614 zaměstnanců a celkovým výstavem 426 628 hl. Z dobové kroniky se dočteme: „...všichni zaměstnanci vstoupili do ROH, reakční ředitel Tille byl odstraněn a závod vedla závodní rada v lidovém duchu, úderníků zde nebylo, zvýšení výroby lze dosáhnout jen socialistickým soutěžením, styk závodu s JZD se nerozvíjel...“ Investice do pivovaru neměřily, roku 1949 zanikla bednárna a byla přestavěna na společenskou místnost, šalanda byla přebudována na závodní jídelnu s kuchyní a pivovar vydával svůj časopis. O ideově „významných“ činech informoval i časopis Kvas: „...pátého listopadu soudruzi z karvinského pivovaru příjemně překvapili kdekoho. Ze staré opuštěné a zanedbané

bednární, která se hodila jen za skladiště starého harampádí, družnou spoluprací všech vytvořili velkou vzdušnou dělnickou klubovnu, pro kterou naši polští soudruzi našli krásné jméno: světlíce“ [31].

Rok 1948 neznamenal jenom konec proslulého pivovarského odborníka Tille v čele karvinského pivovaru, ale celkový rozpad bývalého vedení československých pivovarů v čele s odborníky jako byli František Hlaváček (Plzeňské pivovary národní podnik) či Jan Staller (Starobrněnský pivovar a sladovna národní podnik v Brně). Na vedoucí místa přišla řada nových pracovníků, především z řad dělnictva. Jejich hlavní preferencí byla politická orientace a odborná způsobilost byla dotvářena kurzem zvaným „Hráběho škola dělnických ředitelů“ [32]. Rudolf Tille byl doslova vyštípán Rudolfem Škanderou a jako důvod mu bylo řečeno: „Jaký jste to byl ředitel, když jste byl vždy první v pivovare a poslední jste z pivovaru odcházel. Byl jste puntíkář a asociál“ [32].

JAROMÍR FRANZL A NESLAVNÝ KONEC SLAVNÉHO PIVOVARU

Rok 1952 byl v historii karvinského pivovaru nadmíru důležitý. Bylo vystaveno zcela rekordních 175 000 hl. V létě muselo být dokonce 5000 hl piva přivezeno ze sousedních pivovarů. Karvinský pivovar se stal nejlepším pivovarem ze skupiny Moravsko-slezských pivovarů v kvalitě piva i v hospodářských nákladech. Pivovar byl poctěn štítem vzorného potravinářského závodu. Hlavními odbytišti byly Karvinsko a Českotěšínsko, část Frý-

decka a stavba Žermanické přehrady. Přednostně byly zásobovány doly a hutě, v létě a na podzim JZD a statky. Dodávky do měst a obchodů byly v létě omezovány. Pivovar Karviná měl motorová vozidla ze všech průmyslových závodů v Ostravském kraji v nejlepším stavu. V Karviné byly dokonce dvě vařičky piva! „Takovým způsobem láme nová, socialistická práce staré předsudky.“ Hlásal dobový tisk [33].

Rok 1953 a těžba dolu Mír se zaměřila pod pivovar. Otázkou uhlí nebo pivo se zabývala i vláda a ekonomika zvítězila. Škoda na těžbě by byla 3 miliardy korun a na pivovaru 1 miliarda 300 milionů.

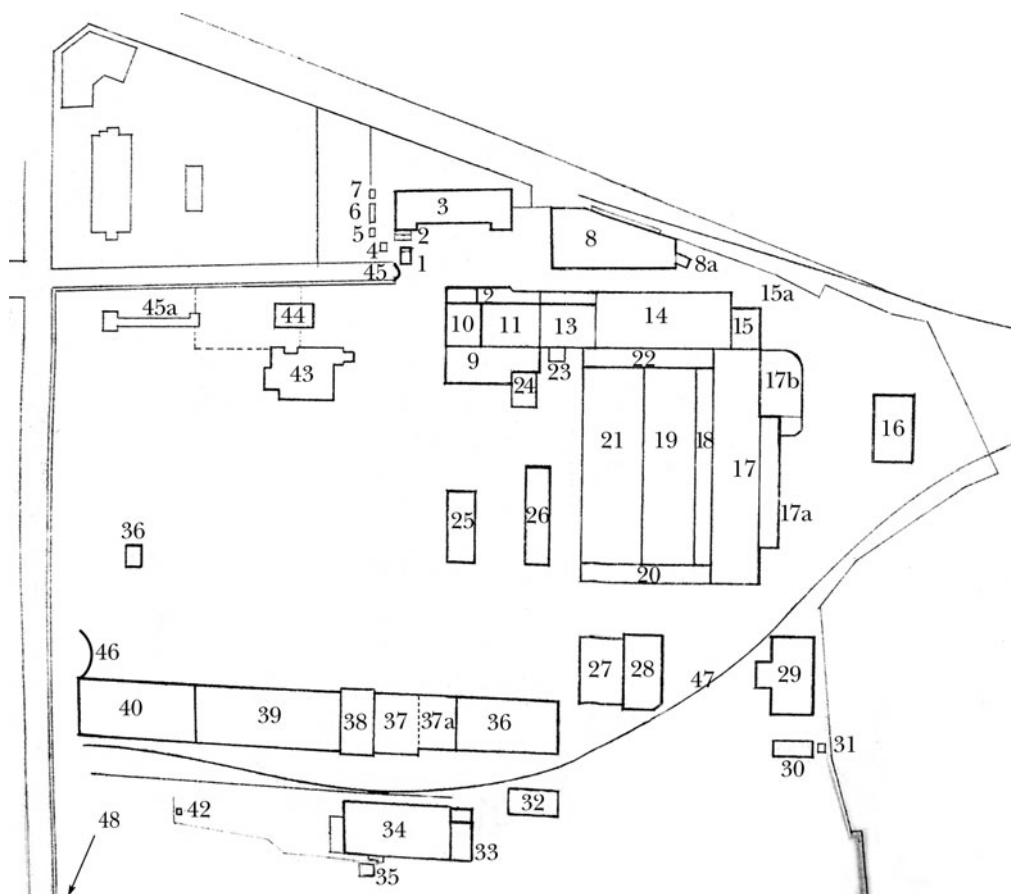
Další významnou osobností českého pivovarství, která prošla i pivovarem Karvinským, byl Jaromír Franzl. Do karvinského pivovaru nastoupil v listopadu 1945 ve svých 27 letech a přišel z pivovaru Hanušovického, kde zastával funkci spílečného. V Karviné pracoval nejdříve jako podsládek, poté sládek a následně ředitel. Bohužel jako poslední. Jaromír Franzl říká, že zavírání Karvinského pivovaru pro něj je nejhorší vzpomínka z celého života. Po ukončení činnosti Karvinského pivovaru prošel Jaromír Franzl celou řadou, především severomoravských, pivovarů a významnou měrou se zasloužil o výstavbu a rozvoj pivovaru v Nošovicích. Posledním karvinským sládkem byl předseda závodní rady a skupiny ROH (Revoluční odborové hnutí) soudruh Leon Sztula. To byl hlavní likvidátor pivovaru, jenž dohlížel na jeho rozebírání a také jeden z likvidátorů pana Tilleho.

Konec karvinského pivovaru nastal nad očekávání brzy. Těžební plány sousední šachty Gabriela (později Mír) slibovaly ukon-

Místo, kde stával karvinský pivovar. V popředí strojovna s továrním komínem a za strojovnou varna (Foto autor, 2008)

Pivovar Karviná, skica, stav 1942 (autor)

1 – vrátnice, 2 – záchodky, 3 – obytná budova pro dělníky, 4, 5, 6, 7 – kůlny, 8 – sklad sudů, 8a – toalety, 9 – kanceláře, 10 – starý sklad lahví, sklad smoly a dýh, 11 – požahovna, 12 – cejchovna

13, 14 – umývárna a stáčírna sudů, 15 – expedice, 15a – rampa, 16 – sklad, 17 – nové sklepy (1892), 17a – přístavek na lahve, 18, 19, 20, 21, 22 – staré sklepy v suterénu (1860), 18 – sklad dřeva,

19 – sklad, 20 – truhlárna, 21 – bednárna, 22 – sklad lahví, 23 – rozvodna, 24 – garáž, archiv a koupelna, 25 – garáže, 26 – nekryté garáže, 27, 28 – spilky v suterénu (1896), 27 – obytná budova č. p. 250, 28 – zámečnická a kovářská dílna, 29 – lednice v suterénu (1896), 29 – konírna, 30 – garáž, 31 – toaleta, 32 – transformátor a elektrodílňa, 33 – výrobník ledu, 34 – čpavkové chlazení, kotelná,

35 – komín, 36 – chladicí stoky, spilky, lednice, 37 – starší varna (1860), 37a – novější varna (1900), 38 – hvozdy, 39 – starší sladovna (1860), 40 – novější sladovna (1922), 41 – sklad (dříve kuchyně), 42 – toaleta (původně v místech mezi toaletou a kotelnou stávala požahovna a umývárna sudů), 43 – obytná budova č. p. 455, 44 – výčep, 45 – brána, 45a – starý kuželník, 46 – brána, 47 – vlečka do pivovaru, 48 – další obytné domy pivovaru č. p. 136 a č. p. 1299

čení pivovaru v roce 1959, ale budovatelské hnutí a překonávání závazků poddolování pivovaru vše značně urychlily. A tak horníci z Gabriely, založené roku 1852, po více jak 100 letech pivovar podkopali v hloubce cca 150 metrů a tímto nad ním vynesli ortel. Tak pivovar nekončil zřejmě pivovarským Dej Bůh štěstí, ale hornickým Zdař Bůh.

Dle vzpomínek pana Tilleho byla 23. 3. 1953 v Karvinském pivovaru uvařena poslední várka, 21. 5. téhož roku bylo poslední pivo vystaveno a o rok později ukončila svůj provoz i sladovna [29].

Dle vzpomínek pana Franzla byl pivovar 13. 4. 1953 poddolován, na dvoře se objevil třiceticentimetrový schod, společně kádě podpraskaly a mladé pivo vytékalo ven. Hned odpoledne přijelo vedení z Prahy a zaplombovalo šrotovník. Pivovar byl následujícího dne zastaven a lidi evakuováni. Důlní propad. V září 1953 se začala propadat sladovna, a to jen uvnitř budovy sloupová a jednotlivá patra. Zvenku to prý nebylo znatelné. Vnější plášť sladovny museli bourat vojáci. V listopadu téhož roku se začaly propadat sklepy a zmizely bez bourání. „Pivovar se prostě „ztratil“ a kdybychom se potopili do odkalovací nádrže, prý zbytky najdeme.“ Tvrdí pan Franzl [34].

Dle kroniky města Karviná 1953 byla výroba v pivovaru zastavena 10. 3. 1953 [35].

To už asi nehraje takovou roli. Zkrátka jeden z nejmodernějších a největších pivovarů v naší zemi nadobro zmizel. Celá oblast staré Karviné zmizela v průběhu 50. let 20. století včetně starého karvinského zámku, zámku Solca, zámeckého parku a dalších pamětihodností. Zůstal jen barokní kostel svatého Petra z Alkantary stojící na svém místě od

roku 1735. Ten je nakloněn téměř o 7° (více než slavná věž v Pise), propadlý o neuvěřitelných 36 metrů, dvakrát mu byla snižována věž z bezpečnostních důvodů, ale jako memento honby za uhlím bez ohledu na krajinu stojí v neutěšené krajině dodnes. Místo, kde stával pivovar, je propadlé také o více než 30 metrů a z velké části je zatopeno odkalovací nádrží dolu Darkov. Proto ani snad o místě, kde pivovar stával, nemůžeme mluvit [36].

POPIS PIVOVARU

Pojedete-li po hlavní třídě z Ostravy na Karvinou silnicí č. 59 nazvanou ČSA, za kruhovým objezdem (kříží se se silnicí č. 474) míjíte nejdříve po pravé straně kostel svatého Petra z Alkantary a po dalším kilometru zahnete doprava směrem na ulici Stonavská. Nyní se zastavte před železničním přejezdem. Po levé straně stával starý karvinský zámek a po pravé straně starý pivovar. Za železniční trať po levé straně vařival nový karvinský pivovar a jeho plocha téměř souhlasila se současnou odkalovací nádrží (2009). Za novým pivovarem po levé straně cesty byl ohromný krajinářský park, rodová hrobka Larisch-Mönnichů a pseudorenesanční zámek Solca [37].

K samotnému rozmístění budov pivovaru toho moc nevíme. Tudiž z fotografií, zbytků plánů a z ústního podání pamětníků skládáme zevrubný popis. Při vstupu do pivovaru od hlavní silnice (dříve okresní silnice) byla pivovarská brána s názvem pivovaru poplatným tehdejší době (hlavní brána byla u vrátnice – viz skica). Vlevo se nacházela pivovarská za-

hrada s dvěma rybníky a za ním rozlehlé chladné hospodářství. Pivovarské rybníky se nacházejí na starších plánech a zřejmě byly zrušeny s rozšiřováním pivovaru a stavbou stáčírny cca na přelomu 19. a 20. století. Pivovarská zahrada sloužila ku scházení se vybrané společnosti z širého okolí. Vpravo se nacházela hlavní budova pivovaru se sladovnou kolmo k hlavní silnici. Od silnice byla nejdříve klasická humnová sladovna s třemi patry humen, nad kterými byly ječné a sládové pudy následované dvojicí hvozdu. Spodní humno bylo klenuté cihelné a horní humna byla zaklenuta na litinové sloupky. Samotné sladování se provádělo ručně, sladovna byla připravena na mechanizaci a pouze doprava byla pneumatická. Za hvozdy následovala varna se strojovnou, jak tomu dříve bylo zvykem. Teplá hospodářství byla u sebe – hvozdy s varnou. Vedle původní staré varny byl objekt nové varny, přičemž do prostor staré varny směrem k hvozdu se měla varní garnitura rozšiřovat. Na samém konci byly chladicí štoky, pod nimi dvě patra spilek se sprchovým aparátem, kalolisem a lednice. Za touto hlavní budovou byla ještě nová spilka a vlevo již výše zmíněné staré a nové sklepy, na které navazovaly stáčírny. V sousedství chladného hospodářství stály honosné byty pro zaměstnance a pivovarská vila. Za sklepy byly lednice a zcela za pivovarem zámecký rybník, zcela jistě hlavní zdroj ledu. Ještě více vpravo od hlavní pivovarské budovy stála kotelná s vysokým továrním komínem, za kotelnou transformační kiosk a vedle kotelný kompresorovna a železniční vlečka. Hlavní příjezdová komunikace pro provoz pivovaru byla ještě před parkem vlevo. Kolem pivovaru

byl nádherný zámecký park, všude přepych a zaprášený lesk někdejšího hraběcího hospodaření [34].

Při ukončení provozu bylo v pivovaru 11 sklepních oddělení s cca 350 dřevěnými sudy o objemu 15–85 hl. Sklepy byly vybaveny pouze dřevěnými sudy. Tyto sudy byly vyráběny ve vlastní bednárně z vlastního dřeva, které muselo minimálně tři roky vyžrávat v pivovaru. Spilky byly roku 1946 generálně opraveny, část kvasírny byla dřevěná a část betonová byla opatřena gebitovým nátěrem. Největší kádě byly na 400 hl mladiny a bylo jich 20 na patře. (Pozn.: *Tato informace neodpovídá výše uvedenému objemu 180 hl či 200 hl a již se asi nepodaří objasnit přesné složení karvinské spilky. Předpokládám, že spilka obsahovala jak kádě 180 hl, 200 hl, tak i kádě 400 hl. Jen se nedochovala informace o rozšiřování spilky právě o objemnější kádě. Více viz skica z roku 1942, kde jsou znázorněny tři lokace spilek a zřejmě byla každá zařízena objemově rozdílnými káděmi*).

Varna byla železná, čtyřnádobová o objemu vyražené mladiny 180 hl a nepochybně to byla varna z 20. let 20. století. Vařilo se párou. Čtyři chladicí štoky byly železné, používaly se jen dva, jejichž celkový objem odpovídal jedné várce. Sprchový aparát byl jeden, stejně jako kalolis. Kotelná byla vybavena třemi plamencovými kotly s automatickým přikládáním. Výrobky vítkovických železáren. Kompresorovna obsahovala čpavkové a vzduchové kompresory, kondenzátory a výrobky umělého ledu. Motor čpavkového kompresoru byl na 3000 V. Většina prostor chladného hospodářství byla chlazená uměle. Jen část spilek byla chlazená přírodním ledem a lednice sloužily především pro vlastní hostince a na prodej. Ledovalo se až do samého ukončení provozu. Hvězdy byly na přímý otop, topilo se uhlím (to asi nemusíme zdůrazňovat), doprava na sladovně byla pneumatická, lisky byly vybaveny vendry a nebyly sklopné. Náduvníky byly vybaveny provzdušňováním a odsáváním oxidu uhličitého. Požahování a odpožahování dřevěných nádob bylo zcela automatické podobně jako mytí sudů. Pivovarská vlečka fungovala do uzavření provozu a sloužila k přísunu surovin, uhlí a k zásobování Orlové. Ostatní zajišťovaly automobily. Ječmen se na Karvinskou moc nepěstoval a nepěstuje, tudíž se pro pivovarské účely dovážel z Bílovecká a Novojičínka. Chmelilo se žateckým hlávkovým chmelem. Voda byla čerpána ze sušského lesa cca 8 km vzdáleného, byla měkká a ku vaření velmi vhodná. Elektrická energie byla odebírána z dolu ČSA. Uhlí bylo získáváno samozřejmě ze sousedních dolů a používalo se to nejlepší a nejdražší tzv. hráškové, která byla zcela bez prachu.

Některé technologické celky byly zachráněny. Např. parní kotle byly převezeny do Uherského Brodu, kompletní lahovna do Loučky, nákladní automobily do Ostravy, Loučky a Hukvald, dřevěné sudy byly rozděleny v rámci národního podniku a sudová stáčecí linka byla pryč odvezena do Budvaru. Varna včetně celého příslušenství byla převezena do nedalekých vysokých pecí [34].

EPILOG

Zastavení pivovaru v Karviné bylo jedním z podstatných impulzů pro výstavbu nového pivovaru v Nošovicích. Ostatní sousední pivovary vyráběly vysoko nad své technolo-

gické možnosti, byly zastaralé a žízlivých horníků bylo neustále více a více. Navíc horníci pivo dostávali museli, aby se dostatečně rubalo a neremcalo. A že peněz měli dostatek, bylo znát. Na Ostravsku a Karvinsku se pila především dvanáctka, na rozdíl od ostatních částí naší republiky. Ne nadarmo se říkávalo: „Má žízeň jako zavalenej horník.“

K pivovaru patří samozřejmě také jeho hostince a nálevny. Jednou z nejznámějších byla Karvinská pivnice v Ostravě. Ta stávala na nároží ulic Českobratrská a Chelčického a budova je známá pod pseudonymem Baník. Nyní je tam jakási herna. Další proslulou karvinskou pivnicí byla kupříkladu restaurace U zlatého džbánu na Jiráskově náměstí v Ostravě.

Karvinským pivem se mimo jiné křtil základní kámen Havířova. V parku kolem pivovaru a zámku Solca probíhaly proslulé hornické dny, kterých se účastnilo kolem 20 000 věčně žízlivých horníků. Čepovalo se samo sebou karvinské a výjimečně hukvaldské pivo [38].

Pro představu o cenách, hostincích a výběru piv uvádíme město Místek. V roce 1923 tam bylo 24 hostinců. Prodáváno se zde plzeňské, místecké, ostravské akciové, karvinské, radvanické, hukvaldské a ostravské Strassmannovo pivo. Místecké pivo převládalo, karvinské se točilo desetiprocentní ve čtyřech hostincích za cenu 2,60 až 3,20. To byla průměrná cena jako u ostatních pivovarů [39].

V roce 1991 byla v Karviné založena akciová společnost „Pivovar Karviná“ s cílem obnovit pivovarskou tradici ve městě a postavit zcela nový pivovar. Koncem roku 1992 byla zahájena příprava stavby. Mělo se jednat o pivovar s kapacitou 300 000 hl ročně s předpokládáním rozšířením na 600 000 hl. Investice měla přesáhnout 1 miliardu korun. Nic se prozatím nerealizovalo [16].

Roku 2007 se objevil další plán na rekonstrukci karvinského areálu lodiček a tzv. Larischových koníren, jejichž součástí by mohl být i minipivovar. Od té doby se o této aktivitě však nikde nepsalo.

GPS (starý pivovar): 49°50'14"N, 18°30'1"E
GPS (nový pivovar): 49°50'7"N, 18°30'22"E

LITERATURA

1. Zářícký, A.: Ve stínu těžních věží. Ostrava, 2004.
2. Zářícký, A.: Podnikatelské aktivity hraběte Heinricha von Larisch-Mönnicha... In: Studie z dějin hornictví 33. Rozpravy Národního technického muzea. Praha, 2004.
3. Zářícký, A.: Velkopodnikatel (příklad Johanna Larisch-Mönnicha a dalších). In: Kolektiv(ed.): Člověk na Moravě v první polovině 20. století. Brno 2006.
4. Hosák, L.: Historický místopis země Moravsko-Slezské. Academia 2004.
5. Kuča, K.: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. Libri Praha 1997.
6. Bayer, J.: Denkwürdigkeiten der Stadt Freistadt in Herzogthum Schlesien, in historischer und topographischer Beziehung, einschliesslich der mit ihr verbundenen Ortschaften und aller zu ihrem Bezirke gehörenden Dörfer und Colonien. Von den ältesten Nachrichten bis auf unsere Tage. Wien, 1879.

7. Grobelný, A.: Vznik a počátky Karviné, její vývoj do roku 1920. Těšínsko, 1985, 28 (1).
8. <http://www.hrady.cz> a <http://www.zanikleobce.cz>
9. Heckel, B.: Karviná v září věků III, IV, VI, VII. Studie o Těšínsku 9, 11, 12, 13.
10. Musil, F., Plaček, M., Ulovec, J.: Zaniklé hrady, zámky a tvrze Čech, Moravy a Slezska po roce 1945. Libri, 2005.
11. Heckel, B.: Karviná v září věků III. Studie o Těšínsku 9. Těšín, 1980.
12. Grobelný, A.: Vznik a počátky Karviné, její vývoj do roku 1920. Těšínsko, 1985, 28, (1).
13. Kneifel, R.: Topografie des kaiserl. Königl. Antheils von Schlesien. Brünn 1804, 1806, II/1, II/3.
14. Korbelařová, I., Žáček, R.: Statisticko-topografický popis těšínského kraje ze 40. let 19. století. Časopis Slezského zemského muzea.
15. SOKa Karviná, Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, k.f. 250400, i. č. 934.
16. <http://www.pivovary.info>.
17. SOKa Karviná, Sběrka obrazového materiálu, fotografií a fotonegativů, k.f. 250400, i. č. 934.
18. <http://historickemapy.cz>.
19. Die Gross-Industrie Oesterreichs. Bd. V. Wien 1898.
20. Archiv OKD Ostrava, fond Larisch-Mönnich centrální ředitelství, k.č.385, i. č.1392.
21. Kvas, 1900, s. 599.
22. Likovský, Z.: Pivovary Moravy a rakouského Slezska 1869–1900. VÚPS, Praha, 2000.
23. SOKa Karviná, AM Karviná 1816–1945 dodatky, i. č.154, sign.3,4.
24. Daněk, R.: Ostravské pivovary mezi volnou soutěží a kartelem (1889–1918). In: Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Ostravy a Ostravska, 23. Ostrava, 2007.
25. Likovský, Z.: Pivovary Československého území 1900–1948. VÚPS Praha 2006.
26. Archiv OKD Ostrava, fond Larisch-Mönnich centrální ředitelství, k.č. 240, i. č. 512.
27. SOKa Karviná, AM Karviná 1816–1945 dodatky, i. č. 154, sign. 1, 2.
28. Archiv OKD Ostrava, fond Larisch-Mönnich centrální ředitelství, k. č. 49, i. č. 101, 103.
29. Tille, R.: Paměti ing. Rudolf Tille. Plzeň, 1990.
30. Archiv OKD Ostrava, fond Larisch-Mönnich centrální ředitelství, k. č. 264, i. č. 564.
31. Kvas, 1949, s. 357.
32. Kratochvíle, A.: Pivovarství českých zemí v proměnách 20. století. VÚPS, Praha, 2005.
33. SOKa Karviná, Kronika Karviné 1952.
34. Franzl, J.: Dlouholetý sládek, Osobní rozhovory. Nošovice, 2008.
35. SOKa Karviná, Kronika Karviné 1953.
36. <http://www.zanikleobce.cz>.
37. Vlastní výzkum autora
38. Cásek, K.: Dlouholetý sládek, Osobní rozhovory. Hukvaldy, 2008.
39. SOKa Místek: AM Místku, fond povolování živností.

Recenzovaný článek / Reviewed paper
Do redakce došlo / Manuscript received:
19. 1. 2010

Přijato k publikování / Accepted for
publication: 10. 3. 2010